

ZBOROVANJA**Pristopanje k solinarstvu: od dediščine do izkustvene okoljske modrosti**

Maribor, 14.–19. 3. 2025

Med 14. in 19. marcem 2025 je bila v Mariboru 13. konferenca *It's About People*, ki jo je organizirala univerza Alma Mater Europaea. Tema konference je bila Socialna in tehnološka odpornost za zdravje in trajnostni razvoj. 19. marca 2025 je potekal spletni znanstveni panel Kulturne formacije z naslovom »Pristopanje k solinarstvu: od dediščine do izkustvene okoljske modrosti«, ki ga je moderirala Maja Bjelica (ZRS Koper). Predstavljenih je bilo pet prispevkov: Dediščinjenje Sečoveljskih solin in solinarstva v občini Piran (Primož Pipan, ZRC SAZU), Solinarstvo kot okoljsko sobivanje: izkustvena ekoetnografija (Maja Bjelica, ZRS Koper), Dediščinjenje solinarstva: Nacionalne identitete in ločnice med naravno in kulturno dediščino (Daša Ličen, ZRC SAZU), Sožitje kot »stanje duha«: pravne norme, njihovo izvajanje in praksa solinarstva (Jerneja Penca in Matjaž Klun, ZRS Koper) in Elementalna poetika in fenomenologija soli ter solinarstva (Petri Berndtson, ZRS Koper).

Znanstveni panel je bil izveden v okviru temeljnega raziskovalnega projekta Zrno soli, kristaliziranje sobivanja: solinarstvo kot izkustvena okoljska modrost (J6-50196), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Primož Pipan

PRIMOŽ PIPAN

Slika: Obnova nasipov na solnem fondu N19 na Leri v Sečoveljskih solinah.

Dan voda 2025

Ljubljana, 20. 3. 2025

V prostorih glavne ljubljanske pošte je ob svetovnem dnevu voda, ki ga sicer obeležujemo 22. marca, potekal posvet v organizaciji Ministrstva za naravne vire in prostor. Dogodek je bil sestavljen iz več vabljenih predavanj in okrogle mize s tematskim težiščem na hidroloških spremembah kot posledici podnebnih sprememb in človekovih posegov ter posledični odpornosti na pojavljanje poplav in zemeljskih plazov. Pri tem je bil poudarek na trajnostnem pristopu urejanja vodnega režima od izvira do izliva.

Ker so Združeni narodi leto 2025 razglasili za mednarodno leto ohranjanja ledenikov, da bi poudarili njihov pomen pri uravnavanju globalnih podnebnih in hidroloških razmer ter zagotavljanju pitne vode, 21. marec pa za svetovni dan ledenikov, je bil posvet posvečen tudi temu.

Po uvodnem nagovoru Jožeta Novaka, ministra za naravne vire in prostor, ki se je osredotočil predvsem na odpravljanje posledic poplav leta 2023 in krepitevi poplavne odpornosti, je sledil nagovor Lidije Globevnik, direktorice Direktorata za vode Ministrstva za naravne vire in prostor, o prenovljeni poplavni uredbi. Ta uvaja koncept poplavne in erozijske odpornosti, s čimer se bo načrtovanje objektov in dejavnosti prilagodilo na negativne vplive poplav in erozijo – za običajne objekte na vplive 100-letne vode, za občutljive objekte pa 500-letne vode. Poplavna nevarnost se bo opredeljevala za celotna porečja.

Prvi sklop vabljenih predavanj je imel naslov »Vodne zaloge, ekstremi in odpornost«, odprl pa sem ga podpisani (ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika; slika 1) s predavanjem *(Ne)zaledenela Slovenija in vodni krog: ob mednarodnem letu ohranjanja ledenikov*. Namen predavanja je bil ozvesti, da kriosfera v Sloveniji izginja, tako na površju (krčenje obeh slovenskih ledenikov, krajše trajanje snežne odeje, krajše trajanje rečnega ledu in ledu na jezerih) kot pod površjem (krčenje ledu v ledenih jamah). Izpostavljene pa so bile tudi prevladujoče globalne posledice zaradi tajanja ledenikov: manjša razpoložljivost pitne vode, vode za kmetijstvo in energetiko, manjša zmožnost uravnavanja suš ob izo-

Slika 1: Predavanje Matije Zorna je bilo posvečeno svetovnemu dnevu ledenikov, s poudarkom na izginjanju kriosfere v Sloveniji.

stanku poletnih padavin, spremembe vodnih režimov pomenijo spremembo habitatov za rastline in živali, spreminjanje turistično privlačne pokrajine, večanje nevarnosti ledeniških plazov in poplavne nevarnosti zaradi povečevanja ledeniških jezer.

Sledila so predavanja o stanju hudournikov in sobivanju z njimi (Jože Papež, Hidrotehnik), o zemeljskih plazovih v Sloveniji (Miloš Bavec, Geološki zavod Slovenije), s poudarkom na uporabnosti zemljevidov nevarnosti pri načrtovanju rabe prostora na ravni občin, predstavljanih pa je bilo tudi nekaj aktualnih primerov sanacije zemeljskih plazov (Bojana Janežič, Geoforma), kjer je bil posebej poudarjen pomen odvodnjavanja, ter o načrtovanju posegov na ogroženih območjih (Janko Logar, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo), kjer se vse začne z odgovornim prostorskim načrtovanjem in nadaljuje s skrbnimi posegi v prostor.

Drugi sklop vabljenih predavanj je imel naslov »Urejanje vodotokov«. Prvo predavanje se je posvetilo urejanju vodotokov ob in po poplavah (Rok Penec, Direkcija Republike Slovenije za vode), tj. obsegu aktivnosti, ki sega od pridobivanja dokumentacije, recenzij in soglasij, do dovoljenj ter izvajanja projektov za zmanjševanje poplavne ogroženosti, drugo pa konkretnim ukrepom po poplavah 2023 (Rok Planinc, predstavnik podjetij javne gospodarske službe za urejanje voda), tj. intervencijam za zagotovitev varnosti prebivalstva in ureditvam pretočnosti rek. V povezavi s poplavami 2023 je bil na ravni države maja 2024 sprejet petletni sanacijski program, s katerim je vlada namenila kar 1,36 milijarde evrov za vodno infrastrukturo.

Predavanjem je sledila okrogla miza z naslovom »Dolgoročno/trajnostno načrtovanje zmanjševanja škodljivega delovanja voda«. Lidija Kegljevič Zagorc, državna sekretarka na Ministrstvu za naravne vire in prostor, je predstavila delovanje in sistemske spremembe na področju urejanja voda ter opozorila na dolgoletni manko kadrov na področju voda in zemeljskih plazov. Matjaž Mikoš (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo) je predstavil izkušnje z delom v Svetu za vode ter pozdravil namero ministrstva po namenjanju večje pozornosti zemeljskim plazovom. Suzana Stražar (Direkcije Republike

MATIJA ZORN

Slika 2: Razstava umetniških fotografij na temo »brezčasnosti voda«.

Slovenije za vode) pa je opozorila na pomanjkanje enotnih in digitaliziranih podatkov ter evidenc, potrebnih pri posegih v prostor.

Dogodek so krasile fotografije razstave z naslovom »Brezčasna voda: razstava umetniških fotografij na temo vodá« (slika 2).

Matija Zorn

Tematska konferenca Mednarodne geografske zveze – Egipt 2025

Kairo, Egipt, 12.–15. 4. 2025

Sredi aprila 2025 je v Kairu v Egiptu potekala konferenca Mednarodne geografske zveze z naslovom »Geoprostorska tehnologija, globalne spremembe in trajnost« (*Geospatial Technology, Global Changes and Sustainability*). Konferenco je organiziralo Egiptovsko geografsko društvo (*Egyptian Geographical Society*). Konference so se udeležili predstavniki 36 držav z vseh kontinentov, ob prevladi domačinov. Skupaj je bilo predstavljenih prek dvesto referatov in posterjev, ki so bili razdeljeni v blizu štirideset sekcij, ki jih je organiziralo štirinajst komisij, ki delujejo v okviru Mednarodne geografske zveze. Prva dva dni so predavanja potekala v enem od kairskih hotelov, tretji dan pa na Francoski univerzi v kraju El Shorouk. Vsak dan po predavanjih so bili v sklopu konference organizirani turistično-zgodovinsko-geografski ogledi: prvi večer vožnja po reki Nil, drugi večer obisk bazarja v zgodovinskem centru Kaira (*Khan el-Khalili Bazaar*), tretji dan popoldan pa ogled zgrajenega novega administrativnega glavnega mesta (*New Administrative Capital*; novembra 2025 so ga uradno preimenovali v *The New Capital*; slika 1), ki se nahaja približno 45 km vzhodno od Kaira. Gradnjo novega glavnega mesta so naznanili leta 2015, z namenom razbremeniti Kairo, ki ima blizu 20 milijonov prebivalcev. V novem glavnem mestu pričakujejo, da bo nastanjenih blizu sedem milijonov ljudi. Sledil je še ogled starega kanala Sueškega prekopa

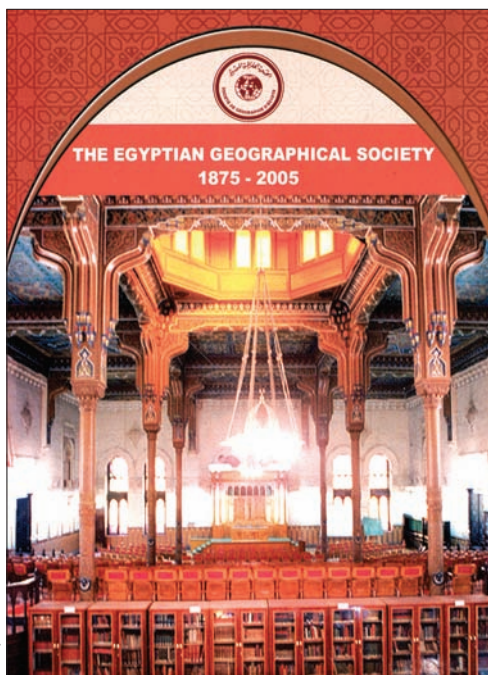
MATIJA ZORN

Slika 1: Novo administrativno glavno mesto Egipta. Ob našem obisku so ulice in zgradbe še samevale, v naslednjih letih pa bo postalo dom več milijonov prebivalcev.

MATIJA ZORN

Slika 2: Stari kanal Sueškega prekopa pri kraju Ismailija.

MATIJA ZORN

Slika 3: Egiptovsko geografsko društvo je ob 130-letnici ustanovitve izdalo priložnostno publikacijo. Na platnici je osrednja dvorana v prostorih društva, kjer je potekal sprejem četrti dan konference.

MATIJA ZORN

Slika 4: Sfinga in piramide v arheološkem parku v Gizi. Arheološki park je ena od svetovnih vročih točk preturizma.

MATIJA ZORN

Slika 5: Pogled iz novega Velikega egiptovskega muzeja proti piramidam.

MATIJA ZORN

Slika 6: V Velikem egiptovskem muzeju je na ogled prek 100.000 arheoloških najd.

pri kraju Ismailija (slika 2). Četrty dan je bil najprej organiziran sprejem v prostorih Egiptovskega geografskega društva v središču Kaira. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1875, takrat z imenom *Le Société Khedivial Geographie* (slika 3). Leta 1925 je društvo organiziralo 12. mednarodni geografski kongres, ki je potekal v stavbi, ki smo jo obiskali, in kjer je še vedno sedeš društva. Tokratni kongres je bil tako namenjen tudi počastitvi obeh obletnic, tj. 150-letnici ustanovitve društva in 100-letnici organizacije kongresa. Leta 1962 je društvo organiziralo prvi arabski geografski kongres. V prostorih društva so obsežna knjižnica, zbirka zgodovinskih zemljevidov in atlasov ter muzejska etnografska zbirka z artefakti pretežno iz Egipta, Sudana in delov centralne Afrike. Društvo izdaja dve znanstveni reviji *Bulletin de la Société de géographie d'Egypte* (*The Bulletin of the Egyptian Geographical Society*; ISSN 2735-3036 (e-revija)), ki izhaja od leta 1876, in *Arab Geographical Journal* (*Al-Mağallah Al-Ġuġrāfiyyāʾ Al-ʿarabiyyāʾ*; ISSN 1110-1911 (tiskana revija), 2682-4795 (e-revija)), ki izhaja od leta 1968. Sledila sta ogleda piramid v Gizi (slika 4) ter novoodprtega Velikega egiptovskega muzeja (*Grand Egyptian Museum*), ki se razprostira na površini kar okrog 500.000 m², razstavljenih pa ima prek 100.000 arheoloških najdb (sliki 5 in 6). Gradnja se je začela leta 2005, uradna otvoritev pa je bila novembra 2025. Stroški gradnje so bili okrog 1,2 milijarde dolarjev. Ob našem obisku vsi deli muzeja še niso bili dostopni.

Med udeleženci smo bili tudi trije Slovenci, vsi iz ZRC SAZU Geografskega inštituta Antona Melika. Katarina Polajnar Horvat je imela v sklopu sekcije Komisije za globalizacijo in marginalizacijo predavanje z naslovom *Revitalizing Robidišče: Navigating the Challenges and Opportunities of Marginalized Rural Communities*, Aleš Smrekar pa predavanje v sklopu sekcije Komisije za urbanost z naslovom *Green and Blue Spaces and Environmental Challenges in Ljubljana, Slovenia*. Podpisani sem kot predsednik Komisije za degradacijo zemljišč in dezertifikacijo vodil sekcije, ki jih je organizirala komisija, v okviru Komisije za mrzla in visokogorska območja pa sem imel predavanje z naslovom *Subglacial carbonate deposits - a new source for studying glacier presence*.

Matija Zorn

Konferenca o skalnatih obalah

Trst, Italija; hrvaška Istra, 25.–28. 6. 2025

Konec junija 2025 je na Univerzi v Trstu potekala konferenca z naslovom *International Rock Coasts 2025: A State of the Art* (Mednarodne skalnate obale 2025: najsodobnejše stanje), ki je bila hkrati tudi srečanje delovne skupine Mednarodne geomorfološke zveze (IAG) za skalnate obale (*IAG Working Group Rocky Coasts*). Ta je bila tudi soorganizatorica dogodka, ki ga je organiziralo Italijansko združenje za fizično geografijo in geomorfologijo (*Associazione Italiana Geografia Fisica e Geomorfologia*). Prva dva dni so v Trstu potekala predavanja, druga dva dni pa je bila organizirana ekskurzija v hrvaško Istro. Kot so poudarili organizatorji, je od podobne konference minilo že skoraj četrto stoletje. Leta 2001 je bila v Brightonu (Združeno kraljestvo) organizirana konferenca *European Rock Coasts 2001* (Evropske skalnate obale 2001). To je bilo prvo mednarodno srečanje posvečeno geomorfologiji skalnatih obal, ki je takrat potekalo pod okriljem evropskega raziskovalni projekt ESPED (*European Shore Platform Erosion Dynamics*). Med obema konferencama je izšlo temeljeno delo na področju skalnatih obal monografija *Rock Coast Geomorphology: A Global Synthesis* (2014; ISBN 9781862396845), kjer so v uvodniku zapisali: »Skalnate reliefne oblike prevladujejo na mnogih delih svetovnih obal. Klifi in obalne police tvorijo spektakularne pokrajine, vendar so v primerjavi z drugimi relativno slabo raziskane ... V zadnjem desetletju smo bili priča ponovnemu oživljanju raziskav, ki ga je spodbudil tehnološki napredek, ki zdaj omogoča natančne meritve erozije v mikronske merilu in kvantifikacijo energije valov ..., pa tudi neposredno datiranje skalnatih površin«.

Na konferenci je bilo prek 80 udeležence iz petnajstih držav, ki so predstavili štirideset referatov in prek štirideset posterjev. Tematsko so bile predstavitve razdeljene v sedem sklopov: reliefne oblike skalnatih obal, vplivi podnebja, geoloških nevarnosti in sprememb morske gladine na skalnato obalo, geomorfni procesi na skalnatih obalah, skalnata obala v antropocenu, monitoring skalnatih obal, modeliranje razvoja skalnatih obal ter metode in tehnike preučevanja skalnatih obal. Slovenci smo na konferenci

MATIJA ZORN

Slika 1: Limski kanal je približno 13 km dolg, povprečno 600 m širok in do 33 m globok zaliv na zahodni obali Istre. Zaradi holocenskih sprememb gladine morja gre za potopljeni del Limske doline (Limska draga), ki ima zaradi strmih do 150 m visokih pobočij videz kanjona. Hrvaški turistični delavci ga zavajajoče tržijo kot fjord, saj tu nikoli ni bilo poledenitve.

MATIJA ZORN

Slika 2: Na polotoku Premantura na skrajnem jugu Istre tržaški raziskovalci spremljajo premike skalnih blokov, ki jih iz smeri obale premikajo močni valovi morja ob neurjih. Na sliki je približno sedemtonski skalni blok, ki se nahaja približno 27 m od obale na višini 2 m. Neurje 29. oktobra 2018 s prek 6 m visokimi valovi ga je premaknilo za nekaj metrov.

MATIJA ZORN

Slika 3: Plavajoča naprava s številnimi kamerami za potrebe 3R kartiranja skalnih obal nad in pod vodo, s katero so tržaški raziskovalci preplavali skoraj celotno zahodno istrsko obalo.

MATIJA ZORN

Slika 4: Zaradi dvigovanja morja v zadnjih dveh tisočletjih so danes marsikateri rimski ostanki pod vodo, kot je ta primer z otoka Veliki Brion.

MATIJA ZORN

Slika 5: Na otoku Veliki Brion na več mestih v linijah od morske gladine do roba skalnate apnenčaste obale potekajo meritve korozije.

imeli štiri predstavitve, en referat in tri predstavitev posterjev. Blaž Miklavič (Univerza na Gvamu) je predstavil referat z naslovom *Limestone Terrace Morphology and Coastal Denudation as Tools for Unveiling Guam's Tectonic Evolution and Sea-Level Fluctuation*, Ana Novak (Geološki zavod Slovenije) je predstavila poster z naslovom *Submerged Rock Coasts of the Slovenian Part of the Gulf of Trieste on the Geophysical Record*, Barbara Vidmar in Martina Stupar (Zavod Republike Slovenije za varstvo narave) sta predstavili poster z naslovom *Nature Protected Area Piran-Fiesa Cliff, the Conflict of Interventions and Nature Conservation*, podpisani (ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika) pa sem predstavil poster z naslovom *Monitoring Flysch Coastal Cliffs with Terrestrial Laser Scanning and Drones (Debeli Rtič, Slovenia)*.

Ekскурzija je bila posvečena apnenčasti obali hrvaške Istre s postanki v Limskem kanalu, polotoku Premantura in na Brionih. Pri vožnji z ladjico po Limskem kanalu (slika 1) smo se posvetili holocenskim spremembam gladine morja in reliefnim oblikam, ki so jih te zapustile. Na polotoku Premantura smo se posvetili odlaganju in transportu skalnih blokov na obalah zaradi nevihtnih valov morja (slika 2), na Brionih (slika 4) pa koroziji na apnenčasti obali (slika 5). Ekскурzijo kot tudi celotno konferenco sta vodila Stefano Furlani in Stefano Devoto z Univerze v Trstu, Oddelek za matematiko, informatiko in geoznanosti.

Matija Zorn